

प्रदेश सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य निर्देशनालय
गण्डकी आयुर्वेद औषधालयल

आयुर्वेदिक मार्ग, लेखनाथ, कास्की
गण्डकी प्रदेश

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) र नियमावली २०६५ को नियम ३ बमोजिम प्रकाशित विवरण

आ. व. २०७९।०८० दोस्रो त्रैमासिकको (२०७९ पौष मसान्त सम्म)

१. कार्यालयको स्वरूप र प्रकृति:

आयुर्वेद चिकित्सा वैदिक कालदेखि शास्वत रूपमा चलदै आएको चिकित्सा हो । वि. सं. २०२४ मा यस कार्यालय गण्डकी अञ्चल आयुर्वेद औषधालयको रूपमा वेगनासमा स्थापना भएको थियो । त्यस पछि वि. सं. २०५८ मा आयुर्वेद विभागबाट जिल्लामा रहेका साधारण औषधालयहरूको आर्थिक कारोबार जिल्लास्तरीय कार्यालयबाट गर्ने निर्णय भए अनुसार सदरमुकाम बाहिर रहेका जिल्लास्तरीय कार्यालयहरू जिल्ला सदरमुकाम ल्याउने नीति अनुसार लेखनाथ ३ अर्घौमा रहेको लेखनाथ आयुर्वेद औषधालयको भवनमा स्थानान्तरण गरि यहाँ स्थित औषधालयलाई वेगनास आयुर्वेद औषधालयको रूपमा वेगनासमा स्थानान्तरण गारिएको थियो । यसपछि निरन्तर रूपमा यस कार्यालय संचालनमा रहेको छ । देशको संघिय संरचना अनुसार यस कार्यालय प्रदेश अन्तर्गत रही गण्डकी प्रदेश सरकारको २०७७ वैशाख २३ को निर्णय अनुसार गण्डकी आयुर्वेद औषधालय को नाममा रहेको छ । यस कार्यालयले स्थापना देखिनै आयुर्वेद चिकित्सा सेवा दिदै आइरहेको छ ।

२. कार्यालयको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- नेपाल तथा सरकारद्वारा सञ्चालित आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी कायक्रहरू गर्ने ।
- कास्की जिल्लामा संचालित आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सेवा सञ्चालन गर्ने सरकारी तथा निजी स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाको अनुगमन, निरिक्षण, स्वीकृति तथा आवश्यक मार्गदर्शन दिने ।
- अन्य दैनिक प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।

३. क) कर्मचारी दरबन्दी तेरिज र पदपूर्ति विवरण :

क्र. सं.	पद	सेवा	समुह	श्रेणी/तह	दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	आयुर्वेद चिकित्सक	स्वास्थ्य	आयुर्वेद	आठौँ	१	१	०	
२	कविराज	स्वास्थ्य	आयुर्वेद	पाचौँ/छैठौँ/सातौँ	१	१	०	
३	वैद्य	स्वास्थ्य	आयुर्वेद	चौथौँ/पाचौँ/छैठौँ	१	१	०	
४	सह/लेखापाल	प्रशासन	लेखा	पाचौँ/छैठौँ/सातौँ	१	१	०	
५	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	प्रशासन	श्रेणी विहिन	२	२	१	१ करार

ख) कार्यालयमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य बिबरण :

क्र.स.	पद (हालको)	तह/श्रेणी	कर्मचारीको नाम थर	जिम्मेवारी	कैफियत
१	आयुर्वेद चिकित्सक	आठौं	डा. कुमार कासुला	कार्यालय प्रमुख	
२	बरिष्ठ कविराज निरिक्षक	सातौं	श्री नविन किरण भुसाल	प्रशासन, स्टोर एवं सूचना अधिकारी	
३	वैद्य निरिक्षक	छैठौं	श्री सीता शर्मा	तथाङ्ग	
४	लेखापाल	पाचौं	श्री कृष्ण प्रसाद पौडेल	लेखा	
५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन पाचौं	श्री बाबुराम भण्डारी		
६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन	श्री शोभा खनाल	करार	०७९ पौष मसान्त
७	अभ्यङ्कर्ता		श्री कविता अधिकारी	करार कार्यक्रम	०७९ पौष मसान्त
८	अभ्यङ्कर्ता		श्री सन्तोष भुजेल	करार कार्यक्रम	०७९ पौष मसान्त
९	ल्याब टेक्निसियन	चौथो	श्री जगत राज पौडेल	करार कार्यक्रम	०७९ पौष मसान्त
१०	आयुर्वेद चिकित्सक	आठौं	डा. अच्युत शाली घिमिरे	करार PHC थुम्सीकोट मादी १०	०७९ पौष मसान्त
११	का. स.	श्रेणीविहिन	विमला सुवेदी	करार PHC थुम्सीकोट मादी १०	०७९ पौष मसान्त
१२	वैद्य	चौथो	श्री अनिश कुमार दास	करार नागरिक आ.से. केन्द्र, सिक्लेस मादी १	०७९ पौष मसान्त
१३	का. स.	श्रेणीविहिन	श्री भक्त बहादुर गुरुङ्ग	करार नागरिक आ.से. केन्द्र, सिक्लेस मादी १	०७९ पौष मसान्त
१४	वैद्य	चौथो	श्री जमुना लामिछाने	करार नागरिक आ.से. केन्द्र, नागडाँडा अन्नपूर्ण १	०७९ पौष मसान्त
१५	का. स.	श्रेणीविहिन	श्री मिना कुँवर	करार नागरिक आ.से. केन्द्र, नागडाँडा अन्नपूर्ण १	०७९ पौष मसान्त
१६	कविराज	पाचौं	श्री गोविन्द आचार्य	करार नागरिक आ.से. केन्द्र, पुम्दीभुम्दी, पोखरा २२	०७९ पौष मसान्त
१७	का. स.	श्रेणीविहिन	श्री भेषराज बराल	करार नागरिक आ.से. केन्द्र, पुम्दीभुम्दी, पोखरा २२	०७९ पौष मसान्त

४. कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवा :

विरामी परिक्षण तथा निःशुल्क औषधी वितरण

प्रयोगशाला सेवा(सशुल्क)

जेष्ठ नागरीक आरोग्य सेवा कार्यक्रम

स्वस्थ जिवन कार्यक्रम

स्तनपायी आमालाई मातृशिशु सुरक्षार्थ दुग्धवर्धक औषधी वितरण

पंचकर्म अन्तर्गतको पूर्वकर्म अर्थात स्नेहन, स्वेदन, जानु वस्ति, कटि वस्ति, शिरोधारा आदि

५. सेवा प्रदान गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि :

नागरिक वडापत्रमा उल्लेख भए अनुसार तथा ऐन कानूनमा तोकिए बाहेक सेवा प्रदान गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि नियमानुसार हुनेछ ।

क्र. सं.	सेवाको किसिम	उपलब्ध सेवाहरु	लाग्ने दस्तुर	समय	जिम्मेवार अधिकारी	उजुरी सुन्ने अधिकारी
१.	वहिरङ्ग सेवा(ओ. पि. डी)	विरामी स्वास्थ्य परिक्षण तथा उपचार	निःशुल्क	विहान १० - ३ बजेसम्म	ओ.पि.डी कोठा	कार्यालय प्रमुख
२.	औषधि वितरण	सरकारद्वारा सुचिकृत विभिन्न औषधि	निःशुल्क	विहान १० - ३ बजेसम्म	औषधि वितरण कोठा	कार्यालय प्रमुख
३.	जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य प्रवर्धन कार्यक्रम	रसायन औषधि वितरण	निःशुल्क	विहान १० - ३ बजेसम्म	औषधि वितरण कोठा	कार्यालय प्रमुख
४.	स्तनपायी आमालाई मातृशिशु सुरक्षार्थ स्वास्थ्य तथा दुग्धवर्धक औषधी वितरण	दुग्धवर्धक औषधी वितरण	निःशुल्क	विहान १० - ३ बजेसम्म	औषधि वितरण कोठा	कार्यालय प्रमुख
५.	पञ्चकर्म / पूर्वकर्म सेवा	स्नेहन, स्वेदन, शिरोधारा, वस्ति, नस्य	तोकिए बमोजिम	विहान ११ - ३ बजेसम्म	पञ्चकर्म कोठा	कार्यालय प्रमुख
६.	प्रयोगशाला/ल्याब सेवा	रगत, दिशा, पिशाब आदिको जाँच	तोकिए बमोजिम	विहान ९ - ३ बजेसम्म	ल्याब कोठा	कार्यालय प्रमुख
७.	लेखा तथा आर्थिक प्रशासन	लेखा सम्बन्धी सम्पूर्ण काम	नियमानुसार	विहान १० - ५ बजेसम्म	आर्थिक तथा प्रशासन कोठा	कार्यालय प्रमुख
८.	प्राइभेट संस्थाहरुको दर्ता तथा अनुगमन	दर्ता, अनुमति, नविकरण, अनुगमन	नियमानुसार	नियमानुसार	कार्यालय प्रमुख र प्रशासन शाखा	कार्यालय प्रमुख
९.	निःशुल्क आयुर्वेद स्वास्थ्य शिबिर	विरामी स्वास्थ्य परिक्षण तथा उपचार	निःशुल्क	वार्षिक कार्यक्रम अनुसार तोकिएको समय र स्थानमा	कार्यालयका कर्मचारीहरु	कार्यालय प्रमुख
१०.	जीवनशैली परिवर्तन तथा योग कार्यक्रम	जडिबुटि चिया एवं योग अभ्यास साथै स्वस्थ रहन परामर्श	निःशुल्क	विहान ६ - ८ बजेसम्म	कार्यालय परिसर एवं योग हल	कार्यालय प्रमुख
११.	अन्य	आयुर्वेद स्वास्थ्य शिक्षा तथा अन्य परामर्श	निःशुल्क	विहान १० - ३ बजेसम्म	ओ.पि.डी	कार्यालय प्रमुख
१२.	क्षारसूत्र	क्षारसूत्र विधिबाट शल्यकर्म	तोकिए बमोजिम	ओ. पि. डी सेवा जस्तै	क्षारसूत्र कक्ष	कार्यालय प्रमुख

६. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकार :

यस कार्यालयका कार्यालय प्रमुख

७. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी :

कार्यालय प्रमुख

८. सम्पादन गरेको कामको विवरण :

पूँजीगत बजेट अन्तर्गत

- वनियोजित बजेट परिचालनको लागि पूर्वाधार विकास कार्यालयका इन्जिनियरबाट लागत इस्टीमेट तयार गर्न थालियो ।
- लागत इस्टीमेट प्राप्त भए पछि दरभाउपत्र माग गरियो ।

सामानिकरण बजेट अन्तर्गत

- औषधालयमा आउने विरामीहरुको परिक्षण, परामर्श एवं निःशुल्क उपलब्ध औषधि वितरण गरिरहेको ।
- पञ्चकर्म(पुर्वकर्म), क्षारसूत्र, स्वास्थ्य जीवनशैली परमर्श, जेष्ठ नागरिक कार्यक्रम संचालन गरिरहेको ।
- घर/फ्ल्याट भाडामा लिने सूचना प्रकाशन गरियो ।
- २०७९।०६।१३ मा लामेआहालको राधाकृष्ण वृद्धाश्रम जेष्ठ नागरिक आरोग्य सेवा कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।
- विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा तथा योग कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न विद्यालयहरुमा पूर्वतयारी बैठक सम्पन्न गरियो ।
- २०७९।०७।१७ र १८ गते स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको जिवनशैली परिवर्तन कार्यक्रम माछापुच्छ्रे गा. पा.७ धम्पुसमा सम्पन्न गरियो ।
- २०७९।०८।१७ मा परम्परागत स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई स्थानीय जडिबुटीहरुको पहिचान, संरक्षण, प्रयोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम रुपा गा. पा. ३ रुपाकोटमा सम्पन्न गरियो ।
- २०७९।०८।१६ र १७ गते रुपा गा. पा. का २१ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई आयुर्वेद सेवा सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम रुपा ३ रुपाकोटमा समपन्न गरियो ।
- २०७९।०९।०८ देखि ११ गते सम्म विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा तथा योग कार्यक्रम अन्तर्गत ५ विद्यालयका २/२ जना गरी १० जना शिक्षकहरुलाई ४ दिने विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा पुस्तिकाको आधारमा तालिम सम्पन्न गरियो ।

सशर्त बजेट अन्तर्गत

- यस आ. व. मा पनि निरन्तरता भएका कार्यक्रमहरुको लागि आवश्यक जनसशक्ति गत आ. व. मा कार्यरतलाई नै निरन्तरता दिने गरी करार सम्भौता गरियो ।
- स्तनपायी/सुत्करी आमाहरुलाई दुग्धवर्धक औषधि वितरण गरिरहेको ।
- विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा तथा योग कार्यक्रम अन्तर्गत पोखरा २२ श्री शुक्रराज मा. वि. पुम्दीभुम्दी र पोखरा २५ हेम्जाको स्नोहिल मा. वि. का विद्यार्थीहरुलाई तालिम लिएका शिक्षकहरुबाट योग सिकाएको अनुगमन सम्पन्न गरियो ।
- यस कार्यालय अन्तर्गत रहेका कार्यालयहरुमा आवश्यक औषधि एवं सामग्री ढुवानी गरियो ।
- स्वस्थ जिवन कार्यक्रम अन्तर्गत विहान नियमित योगाभ्यास गर्दै आएको ।
- २०७९।०६।१३ मा लामेआहालको राधाकृष्ण वृद्धाश्रम जेष्ठ नागरिक आरोग्य सेवा कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।
- पञ्चकर्म(पुर्वकर्म) कार्यक्रम अन्तर्गत नियमित रुपमा स्नेहन स्वेदन संचालन गरिरहेको ।
- २०७९।०७।०६ गते धन्वन्तरि जयन्ती एवं राष्ट्रिय आरोग्य दिवस २०७९ मनाइयो ।

- २०७९।०९।०८ देखि ११ गते सम्म विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा तथा योग कार्यक्रम अन्तर्गत २ विद्यालयका २/२ जना गरी ४ जना शिक्षकहरुलाई ४ दिने विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा पुस्तिकाको आधारमा तालिम सम्पन्न गरियो ।
- आयुर्वेद विभागबाट मिति २०७९।०९।२४ देखि २७ गते सम्म संचालन गरिएको आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई ४ दिने पञ्चकर्म तालिमको लागि औषधालयले स्थान व्यवस्थापन गरियो ।
- कार्यलयलाई आवश्यक पर्ने औषधी खरिद प्रक्रिया अगाडि बढाइयो ।

९. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद :

श्री नविन किरण भुसाल, व. कविराज निरिक्षक, सूचना अधिकारी, ९८५६०४८७९९
डा. कुमार कासुला, आयुर्वेद चिकित्सक, कार्यालय प्रमुख, ९८५६००५५२८

१०. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची :

- आयुर्वेद चिकित्सा परिषद् ऐन, २०४५
- आयुर्वेद स्वास्थ्य नीति, २०५२
- नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३
- नेपाल स्वास्थ्य सेवा नियमावली। २०५५
- स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा स्तरान्ति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७०
- आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७१
- वार्षिक रुपमा प्राप्त हुने आयुर्वेद सेवा संचालन मार्गदर्शन

११. आम्दानी, खर्च तथा आर्थिक कारोवार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण :

	आ. व. २०७९।८० को विनियोजित बजेट	२०७९ पौष मसान्त सम्मको खर्च	प्रतिशत
चालु	१००६४०००	२६८४८३८.७	२६.६८
पूँजीगत	४२०००००	०	०
शसर्त	६०८५०००	२११९१८८.५	३४.८३

१२. सार्वजनिक निकायको वेवसाईट भए सो को विवरण :- www.gaa.gandaki.gov.np

**१३. सार्वजनिक निकायको परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सूचना उपलब्ध गराएको विवरण :-
माग नभएको**